

КАТАЛОГ

ПРЕДГОВОР

Археолошки локалитет Гомолава и његова ближа околина предстаљају један од најбогатијих археолошких предела у Србији. На простору уз леву обалу реке Саве континуирано је присуство људи у последњих 7.000 година, од периода неолита, кроз све праисторијске периоде, па све до римског и средњовековног доба. Током 20. века локалитет је систематски истраживан, а та истраживања су оставила неизбрисив траг у археолошкој науци. Она су резултовала великим бројем експоната који красе витрине Музеја Војводине и Завичајног музеја Рума, као и стручним монографијама и радовима.

Изложба „Гомолава – прошлост, садашњост и будућност” и пропратни каталог имају за циљ да врате Гомолаву у фокус, како код локалне заједнице тако и код стручне јавности. Изложба се састоји из три дела. Први део је везан за претходна истраживања, која су локалитет подигла на ниво светске препознатљивости. Други сегмент представља наш рад током 2017. и 2018. године на приобалном делу североисточно од тела на локалитету Гомолава – некропола, док је завршни део посвећен идејној презентацији овог споменика културе од изузетног значаја.

У истраживању на самом локалитету, а касније при обради материјала и реализације изложбе, учествовале су колеге из четири установе заштите културног наслеђа: Завод за заштиту споменика културе из Сремске Митровице, Републички завод за заштиту споменика културе, Музеј Војводине и Завичајни музеј Рума. Осим запослених из ових установа, током пројекта своју стручну помоћ су пружиле колеге археолози и конзерватори који немају стални ангажман. На самом локалитету, током ископавања, ангажовано је преко 40 радника из Хртковаца и околине. Велику помоћ при реализацији самих радова смо имали и од запослених из предузећа „Сава” д. о. о. из Сремске Митровице, Јавног предузећа „Воде Војводине”, ВПД „Регулације” из Сремске Митровице и предузећа „Хидрозавод ДТД” из Новог Сада. Након завршених ископавања, приликом обраде материјала, велику помоћ су нам пружиле колеге са Филозофског факултета Универзитета у Београду, Археолошког института у Београду, BioSens института и Централног института за конзервацију. Овим путем желимо да искажемо захвалност свим горе наведеним установама, предузећима и појединцима.

Такође се захваљујемо и мештанима села Хртковци, који су нам топлим пријемом током целокупне кампање олакшали истраживање. Посебну захвалност дугујемо Министарству културе и информисања Републике Србије, које је препознало овај пројекат као значајан и финансирало његову реализацију.

Урош Николић

УВОД

ИСТОРИЈАТ ИСТРАЖИВАЊА НА ГОМОЛАВИ

Археолошко налазиште Гомолава смештено је на обали реке Саве у селу Хртковци у Срему. Захваљујући плодној земљи, шумама и обиљу дивљачи ово место било је насељено у континуитету готово 7.000 година. Иако се за локалитет знало још у 19. веку, а нека истраживања су спроведена и почетком 20. века, прва заштитна ископавања организована су у сарадњи са Покрајинским заводом за заштиту споменика културе у периоду од 1953. до 1957. године. Изузетно богат материјал указивао је на велики значај овог налазишта, али су даља истраживања настављена тек 1965. године, када је било јасно да река Сава неповратно уништава овај локалитет. Тек од 1970, када су одобрена знатна финансијска средства, екипа стручњака која учествује у истраживању постаје бројнија, а истраживања Гомолаве добијају већи значај.

На археолошким ископавањима Гомолаве учествовао је велики број еминентних стручњака из свих музеја Покрајине са Војвођанским музејом на челу. На истраживањима су учествовали стручњаци из Покрајинског завода за заштиту споменика културе и природе, Института за изучавање историје Војводине у Новом Саду, Археолошког и Балканолошког института у Београду, Народног музеја у Београду, Музеја града Београда и других. Гомолава је постала својеврсна школа археологије и архитектуре за студенте који су овде стицали драгоцену искуство. Мултидисциплинарно истраживање овог налазишта имало је и међународни карактер, јер су на њему учествовали бројни стручњаци из иностранства, попут Биолошко-археолошког института у Гронингену, Катедре за археологију Универзитета у Единбургу, Конзерваторско-рестаураторског института у Будимпешти и других. Поред тога, анализе и детерминацију различитог материјала са Гомолаве обављали су бројни инострани стручњаци.

Радови на истраживању Гомолаве завршени су 1985. године, а након почетног ископавања уског приобалног дела, даљи радови били су изведени на две велике површине терена које су биле обележене блоковима од I–VII. Дебљина културног слоја је у најдебљем делу износила шест метара, а у њему су откривени трагови живота који су обухватили период који је трајао скоро 7.000 година (Слика 1). Заступљени су налази од неолита, енеолита, бронзаног и гвозденог доба, па све до средњег века. Најбогатије налазе, а тиме и највише података о начину живота на овом месту, пружили су остаци неолитског насеља из периода винчанске културе и насеља латенског периода, које је припадало Скордисцима.



Слика 1 - Локалитет Гомолава, профил

Први становници Гомолаве били су носиоци винчанске културе, који су овде живели у периоду од око 5.000, па све до 4.600 година старе ере. Дакле, њени припадници су генерацијама живели на овом месту, а бавили су се земљорадњом и сточарством. О развијеној трговинској размени сведочи ексклузивна роба из далеких крајева: накит од шкољки са Медитерана, сечива од опсидијана са Карпата и јединствена бакарна наруквица пронађена у једном гробу. На овом локалитету је откривена најзначајнија некропола винчанске културе, на којој је истражено 27 гробова са покојницима сахрањеним на боку у згрченом положају, уз које су пронађени различити гробни прилози.

Истраживање на овом налазишту пружило је и драгоцене податке о изгледу насеља и градњи кућа. За изградњу станишта Винчанци су користили материјал из

најближе околине – дрво, пруће и глину. Куће су имале правоугаону основу, са две до три просторије, а њихове димензије су износиле и до 15x8 метара. На прочељима кућа налазили су се букраниони – лобање бикова облепљене глином, за које се сматрало да обезбеђују заштиту и просперитет укућана.



Слика 2 – Антропоморфна фигурина - „Близанци“, винчанска култура



Слика 3 – Просопоморфни поклопац, винчанска култура

Припадници винчанске културе били су врсни познаваци грнчарског заната и од глине су израђивали разне предмете врхунског квалитета и лепоте. Најчувеније су њихове антропоморфне фигурине и култне вазе са зооморфним атрибутима, које и данас побуђују велику пажњу и одушевљење (Слика 2 и 3). На Гомолави је пронађена и јединствена статуета двоглавог идола (Слика 2), која је дуго била заштитни знак Војвођанског музеја.

Културни слој латенског периода на Гомолави такође је пружио драгоцене



Слика 4 - Посуда из латенског периода

податке о животу Скордиска на овим просторима, у периоду између III и I века старе ере. Велики број откривених керамичких пећи сведочи о томе да су се овде налазиле грнчарске радионице, које су својим производима снабдевале околна насеља (Слика 4 и 5). Налази прикупљени из остатака кућа, радионичких зона и бројних отпадних јама сведоче о преради метала и производњи оруђа и оружја од гвожђа.

Иако знатно мање заступљени, значајни су и налази који потичу из периода енеолита и бронзаног доба, као и налази две масовне кружне гробнице, из периода касног гвозденог доба (Слика 6 и 7). Овде су заступљени и налази из античког периода, који пружају податке о најранијим продорима Римљана уз реку Саву, затим о њиховим



Слика 5 - Реконструкција латенске пећи



Слика 6 - Гробница из старијег гвозденог доба



Слика 7- Гробница из старијег гвозденог доба

првим контактима са староседеоцима, као и о јаком утицају материјалне културе Скордиска, који се задржао и након освајања од стране Римљана, крајем I века стере ере. У средњем веку на Гомолави није било насеље, већ се ту налазила некропола која се хронолошки смешта у перод од XI до XVI века.

Лидија Баљ

РЕЗУЛТАТИ ЗАШТИТНИХ АРХЕОЛОШКИХ ИСТРАЖИВАЊА ЛОКАЛИТЕТА ГОМОЛАВА - НЕКРОПОЛА У ХРТКОВЦИМА 2017-2018. ГОДИНЕ

Богато археолошко наслеђе које проналазимо на подручју данашњег насеља Хртковци сведоче о значају места током различитих праисторијских и историјских раздобља. Ретка су насеља која у себи крију непрекинут континуитет који се јавио током млађег неолита (винчанска културна група), преко касног средњег века, па све до данас. Један од основних предуслова за присуство континуитета на одређеном простору су повољни природни услови – плодне оранице, богатство шума, присуство квалитетне глине, близина пловне реке Саве. Саму Гомолаву или „Градину”, најзначајнији археолошки локалитет у Хртковцима, окруживали су широки канали и меандри Саве који су представљали природну баријеру и обезбеђивали сигурност насеља.

Археолошки локалитет Гомолава – некропола, на којем су вршена заштитна истраживања током 2017. и 2018. године, представља јединствену целину са налазиштем Гомолава и његов продужетак према североистоку (План 1¹). Оба локалитета смештена су на левој обали реке Саве и периферном делу насеља Хртковци. Гомолава представља насеље типа „тел”, којим се означава узвишење поред реке или у равници које је настало сукцесивним смењивањем људских станишта на истом простору током дужег временског раздобља. Због промена тока реке, јаким речних струја и честих високих водостаја, од којих је последњи из 2014. године угрозио и савремено насеље, археолошко налазиште је било изложено константној ерозији.

Резултати истраживања „Градине” обједињени су у четири монографије и бројним каталозима са изложби, стога нам је хоризонтална и вертикална стратиграфија налазишта добро позната. Досадашња истраживања омогућила су нам поуздано опредељење релативно-хронолошког редоследа праисторијских култура са хоризонтима становања из касновинчанског (Гомолава I а, b), енеолитског (Гомолава II а, b), касноенеолитског (Гомолава III а, b, c), бронзаног доба (Гомолава IV а, b, c), старијег гвозденог (Гомолава V) и млађег гвозденог доба (Гомолава VI а, b, c), као и из историјских раздобља – римског (Гомолава VII) и средњовековног периода (Гомолава

1 Захваљујем се колегиници Јадранки Вулећић, грађ. техничару Завда за заштиту споменика културе Сремска Митровица која је израдила све ситуационе приказе за овај рад.

Слика 8 - План 1, све истражене површине на локалитету Гомолава и Гомолава - некропола





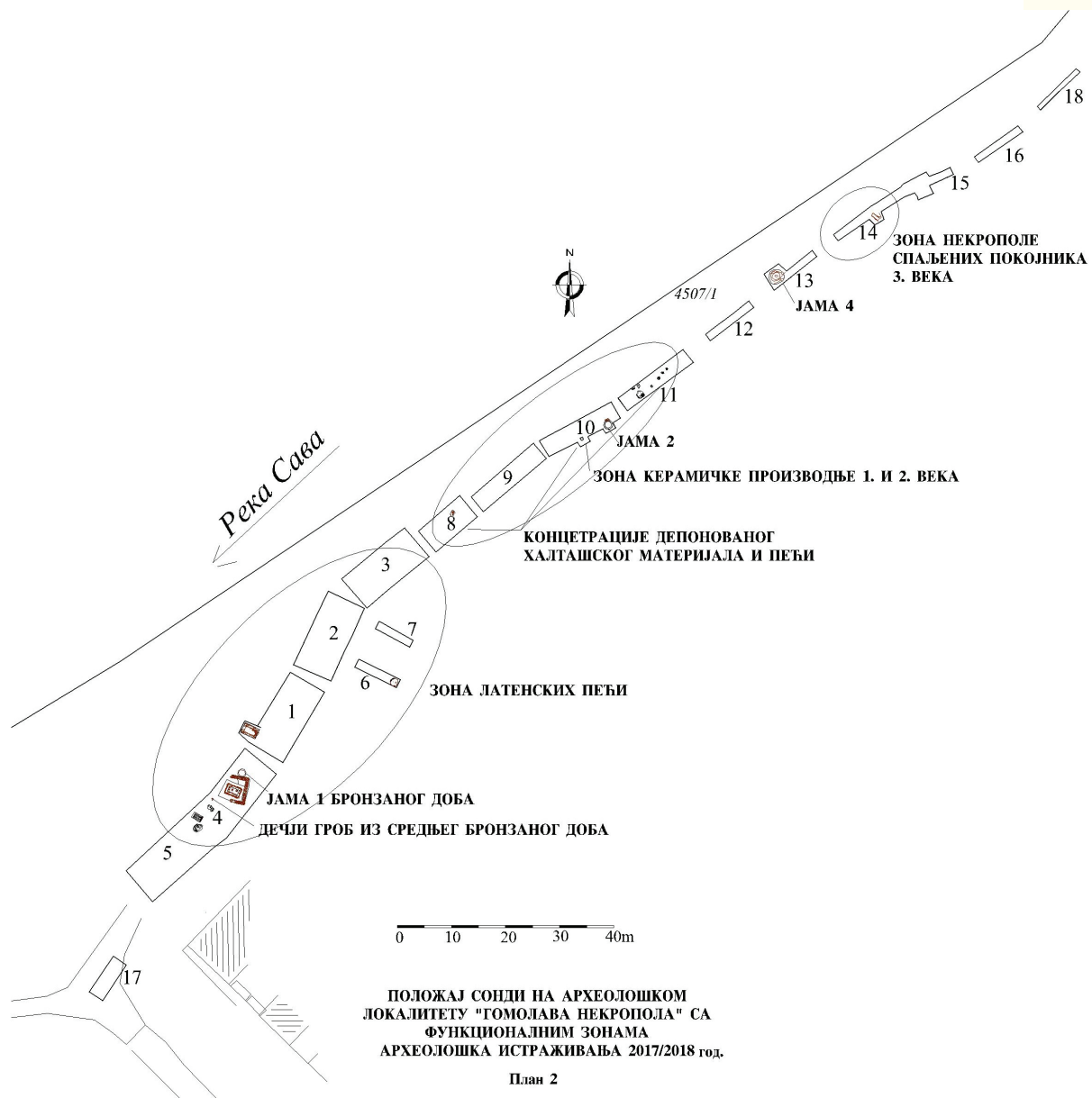
VIII). Због дуготрајног настањивања ово налазиште садржи културну стратиграфију на којој почива праисторијска хронологија Балкана. Гомолава је 1950. године заштићена као културно добро, а као културно добро од изузетног значаја категорисана је 1990. године.

Паралелно са истраживањима у приобаљу, врше се рекогносцирања и мања сондажна ископавања која су нам дала податке о обиму распрострањања насеља са „Градине” на околним потесима Врањ, Крчевине (Грађеник) и дуж улице Иве Лоле Рибара, која од центра Хртковаца води према Сави (Dautova Ruševljan 1976, 177–180; Dautova Ruševljan 1980, 109–112; Dautova Ruševljan 1981, 181–201; Dautova Ruševljan 2016, 37). Присуство археолошког материјала потврђено је у кругу који обухвата полупречник од око 350 м од централног дела налазишта Гомолава. Сондажна истраживања на потесу Врањ вршена су од 1979. до 2006. године са прекидима, паралелно са ископавањима мањег обима на потесима Крчевине и дуж улице Иве Лоле Рибара (Dautova Ruševljan 2016, 37). Заштитна археолошка истраживања која су изведена 1991. године на приобалном подручју, североисточно од тела Гомолаве (Dautova Ruševljan 1987, 103–112; Даутова–Рушевљан 1992, 91–105), у највећој мери су утицала на именовање локалитета који смо истраживали током претходне две године. Том приликом, на површини од 146 м², откривена је некропола са инхумираним покојницима из периода 3. и 4. века и 5–6. Века. Некропола је први пут констатована, током заштитних истраживања 1953. и 1954. године (Рашајски 1954).

Истраживати археолошко налазиште Гомолава, па макар то био и његов периферни део, представља заиста прави изазов и привилегију за било ког истраживача. Изузетно сложена стратиграфска слика овог локалитета захтева опрезност у дефинисању стратиграфских целина које се веома често преклапају услед дугих временских раздобља континуиране употребе истог простора. Стога и именовање локалитета који се простире североисточно од тела, Гомолава – некропола, можда не одражава најбоље праву слику налазишта кроз различите временске периоде кроз које је локалитет прошао.

Нама се 2017/18. године пружила могућност да истражимо део локалитета који се од североисточне падине Градине, дуж савске обале протеже у дужини од око 250 м (План 2)². Заштитни археолошки радови изведени су захваљујући изградњи обалоутврде, коју је финансирало Јавно предузеће „Воде Војвидине”, а на терену

2 Археолошка истраживања извршена су у периоду од 03. 10. 2017. до 08. 12. 2017. и од 30. 03. 2018. до 18. 04. 2018. године, динамиком коју су нам у највећој мери одређивали временски услови и инвестициони радови. На локалитету, у дужини од око 250 м постављено је и истражено 18 сонди. Позиционирање сонди пратило је тренутну линију савске обале и обалоутврде од стационаже 14 120+847 м до 23 121+161 м на катастарској парцели 4507/1 К. О. Хртковци.



изводило Водопривредно предузеће „Сава“ д. о. о. Овом приликом, заштићено налазиште Гомолава није било предмет истраживања. Мањи део Гомолаве, који је одолео ерозији Саве и који је сачуван да у даљој будућности буде предмет ревизионих истраживања, добио је превентивну заштиту са реке у виду габиона, који онемогућавају директне ударе речних струја и подривање археолошких профила, до креирања конкретних техничких решења у чијем би фокусу била трајна заштита налазишта. Археолошким истраживањима руководио је Завод за заштиту споменика културе Сремска Митровица, у сарадњи са Музејом Војводине и Завичајним музејом Рума. Стручну екипу на терену сачињавали су: Биљана Лучић, Лидија Баљ, Урош Николић, Перица Одобашић, Радослав Муждека, Љиљана Муждека, Соња Штефански Зорић, Драган Благојевић и повремено Драган Огар. Конзервацију метала извршили су Ана Олајош и Драган Огар, а конзервацију керамичког посуђа Небојша Бобић. Конзервацију једног дела материјала (стакло, кост и жишци) извршила је Маја Живковић, из Централног института за конзервацију. Обрада керамике из праисторијских раздобља поверена је Јовану Коледину. Антрополошку анализу је извршила проф. др Софија





Слика 11 - Гробница 1



Слика 12 - Гробница 2

Стефановић са Филозофског факултета Универзитета у Београду и колега из BioSens института. Стручни консултант био је др Стефан Поп Лазић са Археолошког института у Београду. Саставни део истраживачких радова било је извођење георадарских ГПР, електромагнетних ЕМ и снимања термо камером – односно подповршинска перспекција терена коју је спровело предузеће «ГЕО ЗС» д. о. о. из Београда. Фотографисање предмета и локалитета извршили су Слободан Максић, Вељко Џикић фотограф Централног института за конзервацију и Урош Николић.

Истраживања су нам помогла да допунимо сазнања о обиму простирања римске некрополе друге половине 3. и 4. века (План 3). Резултати истраживања су потврдила да се она надовезује на раније истражене површине и протеже у дужини од око 70 м према североистоку од завршетка улице Иве Лоле Рибара (Сл. 11, 12, 13). Некропола се развила на месту керамичког производног центра и без сумње, може се везати за постојање виле рустика на потесу Врањ. Две пронађене гробнице археолошки су истражене 1991. године (1 и 2). Гробница 5 је била опљачкана и девестирана, као и гробница 6. Са њих је грађевински материјал секундарно коришћен. Такође, у сонди 17 и 5 могли смо приметити трагове порушених гробница. Слободно укупани гробови су били без прилога. Материјал из гробова проналажен је дислоциран у откопним



Слика 13 - Гробница 5

слојевима. На истом простору пронађен је усамљени дечији гроб, који је на основу налаза керамичке шоље поред скелета датован у средње бронзано доба (кат. јед. 12). На подручју читаве некрополе изузетно је велики проценат заступљености материјала из касног и средњег бронзаног доба, како у откопним слојевима, испунама ровова, тако и затвореним целинама и укупима, што нам говори у прилог величини насеља из овог периода. Нарочито богати налази потичу из јаме 1 (кат. јед. од 24 до 31) и из испуне рова 1 (кат. јед. 32) одакле потиче изузетан налаз идола од печене глине.

Оно што нас оставља посебан утисак је ширина распрострањености керамичког производног центра из латенског периода, чије се трајање продужава и током 1. и 2. века. Несумњиво, да је највећа концентрација производње била на „Градини”, где је истражено преко 164 пећи за производњу керамике (Brukner 1992, 16–25). Пећи су присутне и на потесима Врањ, Крчевине, дуж улице Иве Лоле Рибара, где их је откривено преко 30. На овим потесима посведочена је привредна производња, која се може пратити од 1. века пре н. е. до средине 4. века (Dautova Ruševljan 2016, 47). Новим истраживањима



Слика 14 - Ров 2 пре пражњења



Слика 15 - Ров 2 након пражњења

констатовали смо да се производни центар протезао у дужини од око 180 м према североистоку (сонде 17, 5, 4, 1, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11 и 13) од краја улице која од центра Хртковаца води према Сави. На наведеном подручју концентрација пећи, јама и депонија керамичког материјала није уједначена, па смо издвојили неколико просторних зона код којих постоји и хронолошки дисконтинуитет (План 3). Овом приликом идентификовано је укупно 12 пећи и једно ватриште, које највероватније представља

супструкцију пећи. Као и током претходних истраживања на Гомолави, можемо само констатовати да су керамичке пећи из 1. и 2. века слабо очуване. Ми смо, у највећем броју случајева, могли само констатовати концентрације рушевина пећи (црвене запечене глине са траговима арматуре од пружа – тј. остатке калота) које су налажене још у хумусном слоју, нарочито у сонди 11. Изузетно значајне за потврду производног центра из овог периода су отпадне јаме 2 и 4 у сондама 10 и 13, које су садржавале посуде одбациване током процеса производње (С-270, 272, 283, 284, 286, 275, 276, 269, 285, 287, 288, 289, 290, 291; С-295, 296, 297, 298, 299), као и фрагментован ротациони точак од крупнозрног камена пешчара и друге предмете (С-314, 252, 258, 259). Управо у овом подручју наилазимо на обиље раноримског материјала – депоније керамике доминантне у зонама сонди 8, 9, 10 и 11 (С-282, 292, 293), уз које су присутне алатке вероватно везане за потребе керамичке производње и други употребни предмети (С-234; 127, 128, 129, 130, 131, 137, 141, 148, 152, 153, 155, 157, 159, 158, 161, 162, 170, 172, 173, 225, 226, 228, 271). Остаци каснолатенских пећи концентрисани су у зони која је ближа Гомолави у сондама 4, 5, 1, 3 и 6. Оне су се јављале већ у првом и другом откопном слоју. Нарочито значајни за њихово датовање су уломци посуда пронађени у супструкцијама пећи (С-277, 278, 279, 281). У нижим слојевима, на подручју сонди 8,



Слика 16 – Концентрација шкољки у рову 1

10 и 11 откривени су укопи – депоније керамичког материјала, који се могу везати за период старијег гвозденог доба. Такође, у истом нивоу, пронађене су и урушене пећи, у чијој се супструкцији налази истородан материјал (пећи 10, 11 и 12).

И на делу истраженог локалитета, надомак падине „Градине”, могла се уочити појава „ровова”, који се везују за процес керамичке производње, а карактеристични су за доњи плато Гомолаве, где су проналажени у великом броју (Bukner 1992, 77–78) (Сл. 14 и 15). У рову 1 пронађене су концентрације шкољки које су, по свему судећи, коришћене приликом израде керамичких посуда (Сл. 16).

Откриће дела некрополе на којима је заступљен ритуал инцинерације, тј. гробова типа Мала Копашница – Сасе, на удаљености од око 150 м од обода претходно описане некрополе са инхумираним покојницима, непосредно иза зоне производног керамичког центра, представља нову појаву у досадашњим истраживањима. Некрополу са спаљеним покојницима прелиминарно можемо датовати у 3. век или његову прву половину. Уз спаљене гробове (Сл. 17) јављају се појединачни налази инхумираних дечијих гробова (гробови 9 и 10), који се могу приписати истом временском раздобљу (С-236, 237). Такође, у зони некрополе јављале су се местимично груписане целе керамичке и стаклене посуде, које нису биле директно повезане са гробним местом. Ова



Слика 17 – Гроб спаљеног покојника

појава се највероватније може повезати са кенотафима (С-42, 246, 300).

Изведена истраживања значајна су за праћење привредног развоја насеља на Гомолави на преласку старе у нову еру, који се на нашем локалитету првенствено огледа у керамичкој производњи. На локалитету можемо пратити и последице већих друштвених промена, које су се десиле у првој половини и средини 3. века, а огледају се како у промени намене појединих зона локалитета, тако као и у обредима сахрањивања. Оне нам могу донети податке о правцима миграторних кретања и разлозима промене намена старијих функционалних зона.

Биљана Лучић

АРТЕФАКТИ ОД ОКРЕСАНОГ И ГЛАЧАНОГ КАМЕНА

Током археолошких истраживања локалитета Гомолава – некропола, у кампањи 2017. и 2018. године, прикупљено је 64 артефакта израђених од камена. Већи део анализираних збирке чине артефакти који су настали окресивањем (њих 55, односно 86%), док је свега њих девет модификовано глачањем. Приликом анализе, осим разлика у технологији израде, примећене су и разлике у просторној дистрибуцији артефаката.

АРТЕФАКТИ ОД ОКРЕСАНОГ КАМЕНА

Већи део збирке артефаката од камена чине артефакти добијени окресивањем. Међу њима, издвојено је неколико технолошких категорија: језгра (4 комада), производи примарног окресивања – одбици (5 комада) и сечива (20 комада), ретуширано оруђе (24 комада), један рејувенациони одбитак и један опиљак.

Око 80% артефаката било је израђено од квалитетног кремена, различитих нијанси. У колекцији су заступљене и друге врсте сировина, али у знатно мањем броју – калцедон и рожнац са по 9%, док је констатован и један артефакт израђен од кварцита. Услед физичко-хемијских оштећења, за један артефакт није било могуће одредити врсту сировине од које је израђен.

ЈЕЗГРА

Сви примерци језгара, који су констатовани на локалитету, одбачени су у касној фази експлоатације. Три језгра се могу приписати формалним типовима језгара, два једнолатформна и једно на којем су констатоване три површине одбијања, док је у сонди 10 пронађено једно минијатурно неправилно језгро. На свим језгрима констатовани су негативи, који упућују на одбијање кратких одбитака, док су на два констатовани и трагови одбијања сечива. Сва четири језгра имала су индивидуалну схему окресивања, односно, међу њима нису пронађене сличности. Међутим, с обзиром на степен истрошености ових језгара, тешко је говорити о сличностима у начину експлоатације, као и о врсти производа која су од њих добијана.

ПРОДУКТИ ПРИМАРНОГ ОКРЕСИВАЊА

Међу продукте примарног окресивања уврштени су одбици и сечива, који накнадним модификацијама нису претворени у ретуширано оруђе. 80% ових продуката су на основу морфометријских карактеристика приписани сечивима, док је свега њих 5 (20%) припада одбицима.

Од пет одбитака, само су два била израђена од рожнаца, док су остали направљени од кремена. На основу димензија целих комада, ови одбици се могу дефинисати као кратки и широки одбици.

У колекцији констатовано је укупно 20 неретушираних сечива, углавном у југозапаном делу локалитета – југозападно од сонде 8.

Сечива су махом била израђена од кремена, док се јављају и сечива израђена од других врста сировина – каледона (3 комада), рожнаца (3 комада) и кварцита (1 комад). Сва констатована сечива су била фрагментована. На основу димензија, могу се дефинисати као уска сечива, чија ширина не прелази 25 мм.

Један комад израђен од кремена светло сиве боје може се дефинисати као продукт за подмлађивање језгра. Овај артефакт пронађен је приликом проширења сонди 4 и 5. Од нуспродуката окресивања пронађен је само један опиљак, у сонди 4, израђен од тамно сивог кремена.

РЕТУШИРАНО ОРУЂЕ

Ретуширано оруђе представља најбројнију групу налаза на локалитету. На основу изгледа и позиције ретуша, као и на основу подлоге на којој је ретуш изведен, ова група артефаката може се поделити на три подгрупе:

Ретуширана сечива: Пронађено је укупно 10 ретушираних сечива. Два комада била су билатерално ретуширана, док су остали примерци имали ретуш само на једној ивици артефакта. Два артефакта била су очувана у целости и могу се приписати дугим и уским сечивима. Ови типови артефаката углавном су проналажени у сонди 4, док је њих неколико пронађено и у другим сондама. Углавном су били израђени од кремена, док је констатован и један примерак израђен од калцедона.

Ретуширани одбици: У категорију ретуширани одбици могу се сврстати 4 комада, пронађени у сондама 8 и 9. Сви комади из ове категорије били су израђени од кремена.

Стругачи: После ретушираних сечива, стругачи су најбројнија категорија ретушираног оруђа на локалитету. Пронађено је укупно 9 комада, који се на основу положаја и изгледа ретуша могу сврстати међу стругаче. Сви комади су били израђени од кремена и махом пронађени у сонди 4. Већина стругача била је израђена на одбицима, док су њих два била израђена или на кратким одбицима или на проксималним крајевима сечива. На основу димензија, сви стругачи спадају у тип кратких стругача.

ПРОСТОРНА ДИСТРИБУЦИЈА АРТЕФАКАТА ОД ОКРЕСАНОГ КАМЕНА

Као што је већ било напоменуто, примећене су разлике у просторној дистрибуцији артефаката од окресаног камена. Највећи број артефаката потиче из сонде 4, као и сонди које се налазе у њеној непосредној близини. Овде је, поред артефаката, уочена и већа концентрација материјала из бронзаног доба. С друге стране, мањи број артефаката констатован је нешто североисточније, у зони у којој је дефинисан депонован халштатски материјал, као и пећи из овог периода. Такође, оваквој дистрибуцији одговара и дистрибуција односа ретушираног и неретушираног оруђа. Збирка такође показује и махом ламинарни карактер, тј. превасходно се заснива на изради сечива. Примећено је међутим да се однос ламинарних и неламинарних одбитака, такође просторно разликује између поменуте две зоне. У зони 1, са махом бронзано-допским материјалом, већи је удео сечива у колекцијама, док је у зони са халштатским материјалом већи проценат неламинарних одбитака.

ЗАКЉУЧАК О АНАЛИЗИ АРТЕФАКАТА ОД ОКРЕСАНОГ КАМЕНА

На основу анализе артефаката од окресаног камена, можемо да закључимо да је за израду оваквих артефаката углавном коришћена квалитетна сировина. Сировина је углавном сакупљана из примарних кречњачких лежишта кремена. Само један артефакт је имао кортекс облутка, те је поред поменутих начина сакупљања/набавке сировине она могла бити скупљана и из речних токова.

Мали број комада са кортексом, а такође и језгра, која, иако су одбачена у касној фази експлоатације, и даље су садржали кортекс на себи, што указује да примарна декортикација није вршена на самом локалитету. Такође, мало је и индиција за закључивање о *in situ* окресивању на локалитету. Језгра су заступљена у малом броју, а са друге стране – само два артефаката која сведоче о *in situ* окресивању – продукт

подмлађивања језгра и један нуспродукт су недовољни како бисмо говорили о технолошком процесу који се одвијао на самом локалитету.

АРТЕФАКТИ ОД ГЛАЧАНОГ КАМЕНА

На локалитету Гомолава – некропола пронађено је укупно 9 артефаката од камена, чија је финална одбрада била изведена глачањем.

Два артефакта – један растирач израђен од пешчара, као фрагмент перфориране алатке пронађени су приликом археолошког надзора, пре почетка ископавања.

Осим поменута два комада, остатак колекције глачаних алатки пронађен је углавном у сонди 4, док је по један комад поналажен и у сондама 1, 8 и 11.

Међу алаткама од глачаног камена констатовано је неколико типова: најбројнији су растирачи, пронађено је три комада, једно длето и чекић, као и један привезак атрибуисан као полуфабрикат, зато што бушење није изведено до краја

Поред поменутих артефаката, током ископавања прикупљена су још 3 фрагмента, који су на себи носили трагове глачања. У питању су фрагменти алатки, који се услед велике фрагментованости не могу приписати нити једном типу.

Као и код артефаката од окресаног камена, дистрибуција глачаних алатки се може довести у везу са две функционалне зоне, које су приписане бронзаном добу и зони са депонованим халштатским материјалом. С обзиром да мали број глачаних алатки који су пронађени приликом ископавања, не можемо говорити о просторној дистрибуцији појединих типова, али је чињеница да су ови артефакти махом проналажени у поменуте две зоне.

Софија Драгосавац и Урош Николић

ГРОБ БЕБЕ ИЗ БРОНЗАНОГ ДОБА

Током заштитних археолошких истраживања спроведених на локалитету Гомолава – некропола, 2017. године, откривен је усамљени гроб бебе из периода бронзаног доба. Изузетно тврда и сува земља учинила је да је укуп био готово неприметан и у великој мери је отежавала откривање ових крхких остатака. Судећи према положају костију, беба је била положена на бок, са главом на западној страни и погледом ка северу (Слика 18). У пределу поред карлице налазила се мала керамичка шоља, на основу које знамо да овај гроб припада периоду ватинске културе, што би хронолошки било око 2.000 година пре наше ере. Дршка на шољи била је полумљена, па је због тога ова посуда рестаурирана. Присуство овог гробног прилога објашњава се веровањем у загробни свет, због чега су са покојницима сахрањивани дарови у храни и пићу. С обзиром на то да су антрополошке анализе (Слика 19) показале да је у питању беба која је умрла убрзо након рођења, могло би се претпоставити да се у овој посудици налазило млеко. Што се тиче узрока смрти, утврђено је да се на костима налазе трагови инфекције, која се развила још у току феталног развоја, на основу чега се може закључити да је болест пренета

на бебу са оболеле мајке. У непосредној околини овог гроба откривени су различити укопи из периода бронзаног и гвозденог доба, али ту није било других гробова. Тај податак нам говори да ово новорођенче није било сахрањено на некрополи, већ на слободном простору, који се њеној родбини учинио погодним.

Лидија Баљ



Слика 18 – Гроб бебе из бронзаног доба



Слика 19 – Антрополошка анализа скелета гроба бебе из бронзаног доба

ЛАТЕН НА ГОМОЛАВИ

Латен је раздобље млађег гвозденог доба. Култура овог периода приписује се Келтима и потиче из области око горњих токова Рајне, Роне и Дунава. У првој трећини III века Келти насељавају Балкан. У Подунављу се мешају са Трачанима и Илирима и оснивају племенску заједницу Скордиска. Јединство ове заједнице потврђује њихова заједничка латенска култура. Територијална и политичка организација Скордиска одржала се све до доласка Римљана – до самог почетка нове ере.

Крајем II века старе ере Скордисци се насељавају на Гомолави, обнављају земљани бедем, са одбрамбеним ровом и палисадом и насељавају се на заравњеном платоу. Претпоставља се да су заузимали површину више од два хектара, од које је у време систематских истраживања вођених од 1965. до 1985. године остала очувана само трећина. У општој стратиграфији насеља Гомолава они припадају фази VI. Насеље је било оштећено пожарима, интензивном грађевинском делатношћу, као и укопавањем и нивелацијом из римског периода. Из тог разлога нам је и унутрашња организација простора великим делом остала непозната. Временом се насеље шири и ван платоа омеђаног бедемима, чиме се на околном простору формира нека врста подграђа. Претпоставља се да се део намењен становању налазио ближе реци, а да се други део платоа, као и подграђе, користио за занатске активности.

Током археолошких истраживања спроведених 2017. године откривене су четири латенске пећи на простору подграђа, око 150 m узводно од утврђеног ареала Гомолаве. Очуване димензије сачуваних основа се крећу од 0,90 m са 1 m до 1,30 m са 1,55 m. У питању су такозване хлебне, односно кухињске пећи без контекста насеобинских или економских објеката око њих, као ни довољно очуване целине самих пећи да би их могли реконструисати. Сведочанство о њиховом изгледу поседујемо на основу налаза пећи из 1954. године са утврђеног ареала локалитета. Основа огњишта може бити кружног или потковичастог облика, са подницом од добро печене земље. Подница може бити изграђена на добро набијеном патосу од глиновите земље или на супструкцији од облутака или уломака керамичких посуда, које су служиле за топлотну изолацију. Уколико је пећ у дужој временској употреби, подница може садржати више слојева. Костур калоте пећи изграђен је забадањем дрвених облица по рубу патоса огњишта, на једнаком одстојању. Облице су при врху скупљане и везиване. Тако сачињен костур облаган је трском и шибљем. На локалитету су приликом чишћења урушених делова калоте пронађени делови лепа измешаног са плевом, на којима су видљиви отисци арматуре од шибља и трске. Зидови калоте били су грађени од три слоја лепа.



Слика 20 - Пећ

Унутрашњи слој дебео око 5 cm, добро печен, састојао се од блата измешаног са плевом. Средњи дебљи слој био је начињен од набијене земље. Спољашњи, трећи слој је у ствари премаз преко средњег слоја, дебљине од 0,5 до 1 cm. Премаз је спаљиван да би постао чвршћи.

Значај новооткривених пећи из 2017. године је у супструкцијама њихових подница које су сачињене од уломака латенске керамике. Од четири откривене пећи, једна је поседовала две поднице са супструкцијама од уломака керамичких посуда. Тако

да пећ бр. 1 има сачувана 32 керамичка фрагмента (3% од укупног броја), пећ 3- 169 (13%), пећ 6- 166 (12%), а пећ бр. 8 (слика 20), са две поднице, чак 927 (72%) фрагмента керамичких посуда. Након анализе целокупног асемблажа, од 1.294 пронађених фрагмената, 34% је дефинисано којим облицима посуда су припадали. Међу њима смо издвојили 86 посуда разврстаних у 6 различитих форми: 32 зделе (37% налаза), 20 амфора (24%), 11 пехара (13%), 21 лонац (25%), 1 шоља и 1 поклопац.

Пошто су фрагменти керамике, из фундираних основа ових пећи, свој животни циклус од употребне кухињске и трпезне грнчарије завршили у сврси грађевинског материјала, разложено је и њихово статистичко сагледавање на основу анатомских делова која су заузимали на посудама. Тако смо добили употребљених 173 обода посуда (13%), 16 грла (1,5%), 1,038 трбуха (80%), 65 дна (5%) и 2 дршке (0,5%). Највише су заступљени трбуси посуда, због својих заравњених делова који функционално највише одговарају овој грађевинској сврси.

На основу ових типично латенских посуда, коришћених у све три фазе живота насеља Скордиска на Гомолави, закључено је да је пећ 1 најстарија у овом насељу, а пећ 8 најмлађа. То нам пружа доказ да је живот у подграђу трајао кроз све три животне фазе као и живот у опидуму.

Љиљана Муждека

НАЛАЗИ НОВЦА СА ЛОКАЛИТЕТА ГОМОЛАВА – НЕКРОПОЛА У ХРТКОВЦИМА

Приликом археолошких истраживања на локалитету Гомолава – некропола у Хртковцима, током 2017/2018. године, пронађена су 33 примерка новца, од којих 32 припадају римском периоду.

Новац који је пронађен на површини локалитета и приликом рада на откопним слојевима ван затворених целина

Приликом извођења радова механизацијом пре почетка археолошких ископавања, нађена су три нечитка примерка, од којих се два могу сврстати у римски период, и то у 4. век. Један од њих је са реверсном легендом GLORIAROMANORVM. Приликом археолошког надзора на изградњи насипа нађена су још два оштећена примерка, који се, такође, датују у 4. век. Један од њих је реверсном легендом GLORIAEXERCITVS са једном заставом, а други примерак највероватније припада Констанцију II (VOTA).

Приликом постављања сонди 1, 2 и 3, на површини су нађена још два нечитка примерка, који се датују у 4. век. На једном од њих налази се представа GLORIAEXERCITVS са две заставе која се, такође, може приписати Констанцију II.

Северно од сонде 1, као површински налаз издваја се десет новчића. Четири примерка се датују у 3. век, а шест у 4. На два нечитка примерка из 3. века, представљена је глава са зракастом круном на десно. Трећи је антониниан Филипа I (Т. I, 2), који се датује у период од 244. до 247. године, док четврти примерак припада Галијену (MARTIPACIFERO). Од шест новчића из 4. века, један је нечитак, други припада Констанцију Хлору (Т. II, 1) и опредељује се у 305/306. годину, док трећи припада Константину Великом (Т. II, 4) (VIRTVSEXERCITVS) и кован је 319/320. године. Следећи је Константин II (Т. II, 5) (CAESARVMNOSTRORVM/ VOT/V) из 320/321. године. Последња два примерка из ове групе припадају Констанцију II, а један од њих је датован у период између 355. и 361. године.

У сонди 3 је нађен новчић који припада виминацијумском ковању, и то Децију Трајану, а датује се у 249/250. годину.

Северно од сонде 4 је нађен један примерак који припада Валентинијану (Т. II, 7), а датује се у период од 367. до 375. године.



Т. 1

Слика 21 - Табла 1



Т. 2

Слика 22 - Табла 2

Налази из затворених целина

Током радова у сонди 4, у зони касноантичке некрополе, нађена су четири новчића. У слоју нивелације, где је констатована концентрација опека, откривен је један примерак који је кован за време Константина Великог, а на њему је представљен Клудије II Готски (Т. II, 3) и датује се у 317/318. годину. У првом откопном слоју пронађен је и један нечитак примерак. Новчић који се може приписати Галијену потиче из јужног зида објекта 1, док је други примерак нађен приликом чишћења објекта 1 и припада Лицинију (Т. II, 2) (SOLI INVICTOCOMITI), а датује се у 314/315. годину.

У сонди 5 је нађен још по један Галијенов (APOLLINICONS AVG) и Лицинијев (IOVICONSERVATORI) новчић. Лицинијев примерак је само пола новчића и датује се у 313/315. годину.

Приликом радова у сонди 10 откривена су још два Галијенова примерка. Први примерак са реверсном легендом SECVRITAS (Т. I, 4), и други FORTVNAREDVX (Т. I, 5), који се опредељује у период од 260. до 268. године. Такође, у истом контексту јавља се и један Диоклецијанов примерак (Т. I, 7) (PROVIDENT AVG) који се датује у 285. годину.

У сонди 14 су нађена два новчића. Провинцијско ковање Александра Севера, на ком је приказана његова мајка Јулија Мамеа (Т. I, 1) (NI-KA-EI-QN на реверсу), са датовањем од 222. до 235. године. Други примерак је у ствари пола новчића, који је нађен током пражњења гроба спаљеног покојника 2. Нажалост, он је у потпуности патиниран и не може се тачно датовати.

У сонди 15 откривен је само један примерак на ком је представљена Галијенова жена – Салонина, која је умрла 268. године, а овај примерак је кован после њене смрти. У првом откопном слоју се налазио дислоцирани дечији гроб, а у другом откопном слоју је пронађен овај примерак.

Још два новчића су пронађена у сонди 16, у танком слоју гаражи, недалеко један од другог. Први је Пробов (Т. I, 6) (ADVENTVS AVG), који се датује у 280. годину, док други примерак припада Валентинијану I (Т. II, 6) (GLORIAROMANORVM), са датовањем од 364. до 367. године.

Можемо констатовати да се скоро сви примерци новца датују од средине 3. до средине 4. века и углавном су везани за контекст касноантичке некрополе. Најраније датовани примерак који припада ковању Александра Севера налази се у зони некрополе спаљених покојника.

Следи преглед новца који је могао бити одређен по владарима. Најранији примерак

који се може тачно датовати припада Александру Северу, а на њему се налази његова мајка Јулија Мамеја, и датује се у период од 222. до 235. године. Следе Филип I (1 ком) и Трајан Деције на виминацијумског ковању (1 ком). Од владара из 3. века највише је заступљен Галијен, са шест новчића. Проб и Диоклецијан су заступљени са по једним примерком. Из 4. века је новац Констанција Хлора (1 ком), Лицинија (2 ком), Константина Великог (2 ком), Константина II (1 ком) и Констанција II (3 ком). Најмлађи владар чији је новац пронађен, био је Валентинијан I, који је заступљен са два примерка.

Радослав Муждека

ПРЕЗЕНТАЦИЈА АРХЕОЛОШКОГ НАЛАЗИШТА ГОМОЛАВА У ХРТКОВЦИМА – У СРЕДИШТУ ПРАИСТОРИЈЕ

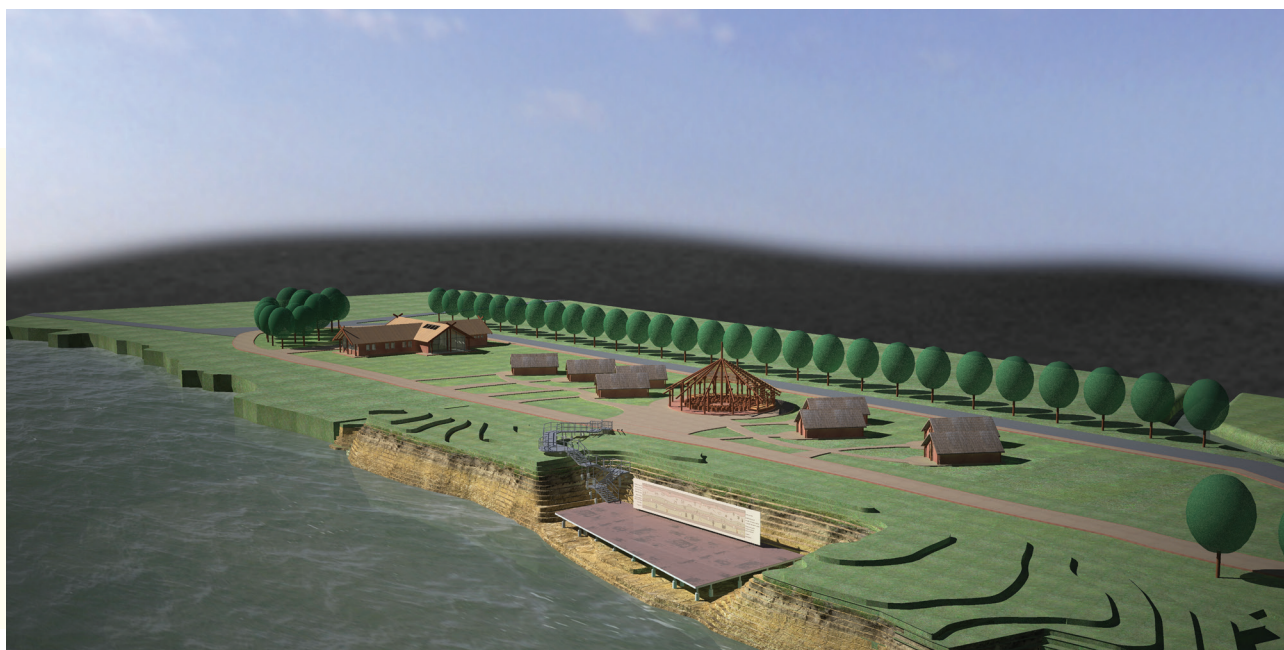
Презентација археолошког налазишта Гомолава у Хртковцима подразумева археолошки парк који посетиоцима омогућава да сагледају и разумеју како су људи живели на овим просторима од доба неолита до средњег века. По завршетку систематских и научних ископавања на Гомолави у Хртковцима 1985. године, преостали део локалитета остављен је за будућа ревизиона ископавања, која би могла бити реализована у другој половини 21. века. Међутим, локалитет није био физички заштићен и утицај климатских прилика и променљиви водостај Саве, поткопавали су га, чиме су високи профили угрожени. Нарочито на источном делу налазишта уочавају се продубљене пукотине – последица ерозије. Одржавање је нередовно и општи изглед локалитета није добар. Упркос данашњем лошем стању налазиште, заједно са својом околином, има велики потенцијал за развој туризма и локалне заједнице.



Слика 23 – Идејно решење презентације локалитета

Побољшање заштите постигнуто је 2018. године, када је лева обала Саве уређена обалоутврдом и насипом, а на југоисточној и северозападној страни археолошког налазишта, на растојању од 110 m, постављени су потпорни зидови – габиони. Радове је изводило ВПД „Регулације” из Сремске Митровице. Тиме је реализован „Пројекат санације леве обале реке Саве, на деоници која обухвата археолошко налазиште Гомолава, од ркм 120+597 до ркм 120+707” који је израдило предузеће „Хидрозавод ДТД” из Новог Сада.

Будућност археолошког налазишта Гомолава у Хртковцима је да се овај простор користи као археолошки парк са одговарајућим садржајима. Локална заједница, а посебно мештани који су били учесници у ископавањима, упозната је са значајем археолошког налазишта, те очекује да се у том правцу организује туристичка понуда, у смислу да постоји могућност додатне или сталне зараде. Удружење „Римски дани Хртковаца”, од 2010. има потребу да представи слојевитост археолошког наслеђа. Професори Основне школе „Милош Црњански” у Хртковцима доводе ученике на археолошко налазиште, иако нема садржаја који се могу користити у едукативне сврхе. Формирање археолошког парка омогућило би отварање нових радних места за одржавање, обезбеђење, туристичко вођење и адекватну презентацију налазишта.



Слика 24 – Идејно решење презентације локалитета

Идејно решење презентације и уређења археолошког налазишта Гомолава подразумева да се налазиште и културна стратиграфија презентују на отвореном. Унутар археолошког ископа, у оквиру истраженог блока VII, планирано је да се постави интерпретативна табла која приказује сложеност наслојавања и формирања „тела” са обележеним културним хоризонтима (Слика 23). Приступ овом простору био би преко издигнуте стазе, која се степеништем спушта на плато. Плато је у нивоу најстаријег слоја и на њему је графички приказана основа винчанског насеља из Гомолава Iб фазе, која хронлошки припада Винча-Плочник B1-D1 фази.

Друга целина презентације и уређења обухвата изградњу мањег објекта за туристичко коришћење, који би имао функцију визиторског центра. Налазио би се на почетку парцеле, у троуглу између археолошког налазишта, садашње улице Вука Караџића и локалног пута. Објекат би се градио савременим материјалима, али би подражавао изглед неолитских кућа које су откривене на Гомолави. Заузимао би површину 435 m². Чине га улазни хол са инфопултом, сувенирница, изложбени простор опремељен савременом опремом за приказивање културно-историјско-едукативних програма, затим канцеларије и сала за радионице или састанке и обавезни тоалети, којима се може прићи и споља. Био би обезбеђен паркинг за аутобус и аутомобиле.

У наставку је предвиђена изградња бунгаловског насеља – доживљај живота у неолиту или живот са глином. Ови објекти били би изграђени савременим материјалима, али по узору на истражене неолитске куће са Гомолаве. Један од објеката би био реконструисана неолитска кућа, млађа фаза из насеља и служио би у едукативне сврхе. Предвиђена је и надстрешница (салетла) од природних материјала, за одржавање часова на отвореном (Слика 24). Од овог места, уређеном стазом, прилази се централном делу налазишта у блоку VII, у коме је пано са интерпретацијом археолошке стратиграфије.

Идејно решење приредио је Сава Ристић, диа, „Архитектонски атеље Сава Ристић” из Београда, у сарадњи са мр Мајом Ђорђевић, археологом, конзерватором-истраживачем, из Републичког завода за заштиту споменика културе у Београду.

Маја Ђорђевић

ЛИТЕРАТУРА:

- Balj, L. 2017. Odeljenje arheologije; *Spomenica Muzeja Vojvodine 1847 - 1947 - 2017*. Novi Sad: 14-50.
- Brukner, B. 1980. Naselje vinčanske grupe na Gomolavi (neolitski i ranoeneolitski sloj), Izveštaj sa iskopavanja 1967-1976, RVM 26: 1-55.
- Brukner, O. 1971. . Rimski sloj na Gomolavi, *Rad vojvođanskih muzeja 20*, Novi Sad.
- Брукнер, О. , Даутова Рушевљан, В. 2015. *Римска пољопривредна имања - виле рустике у југоисточном делу провинције Паноније*, Матица српска, Нови Сад.
- Bunardžić, R. 1988. Gomolava v srednjih vekah u: Tasić Nikola i Petrović Jelka (ur.) *Cronologie und Stratigraphie der Vorgeschichtlichen und Antiken Kulturen der Donauniederung und Südosteuropas*, Internationales Symposium, Ruma 1986, Novi Sad: 87-92.
- Веселиновић, Р. 1957 Келтске и старосрпске лончарске пећи на Гомолави код Хртковаца у Срему, у: *Рад војвођанских музеја 6*, Нови Сад.
- Dautova Ruševljan, V. 1976. Arheološko rekognosciranje terena oko sela Hrtkovaca u Sremu, *Arheološki pregled 18*, Beograd 177-180
- Dautova Ruševljan, V. 1980. Vranja, Hrtkovci, *Arheološki pregled 21*, Beograd, 109-112.
- Dautova Ruševljan, V. 1981. Rezultati zaštitno-sondažnih iskopavanja na lokalitetu Vranja kod Hrtkovaca u Sremu 1979. godine, *Rad vojvođanskih muzeja 27*, Novi Sad, 181-201.
- Dautova Ruševljan, V. 1987. Grobni nalazi sa Vranja i Gomolave, *Rad vojvođanskih muzeja 30*, Novi Sad, 103-112.
- Dautova Ruševljan, V. 1991. Sondažno-zaštitna iskopavanja na lokalitetu Vranj kod Hrtkovaca u Sremu (1980-1989), *Rad vojvođanskih muzeja 33*, Novi Sad, 41-62.
- Dautova Ruševljan, V. Brukner, O. 1992. Gomolava 3 - rimski period, Novi Sad.
- Dautova Ruševljan, V. 1992. Sondažno - zaštitno iskopavanje rimske neropole u Hrtkovcima, *Rad vojvođanskih muzeja 34*, Novi Sad, 91-105.
- Dautova Ruševljan, V. 1997. Arheologija, u: Dalmacija Mirko (ur.) Vojvođanski muzej 1947-1987, Novi Sad: 29-40.
- Dautova Ruševljan, V. 1998. Kasnoantički grob na lokalitetu Vranj u Hrtkovcima, *Rad vojvođanskih muzeja 40*, Novi Sad , 97-101.
- Dautova Ruševljan, V. 1999. Villa rustica na lokalitetu Vranj u Hrtkovcima, *Rad vojvođanskih muzeja 41/42*, Novi Sad, 15-28.

- Dautova Ruševljan, V. 2006. **Rimska vojska u Sremu**, Muzej Vojvodine, Novi Sad.
- Dautova Ruševljan, V. 2016. **Rimski period u Hrtkovcima**, Pokrajinski zavod za zaštitu spomenika kulture, Novi Sad.
- Jovanović, B. 1986. Izložba Gomolava i međunarodni simpozijum **Gomolava - hronologija i stratigrafija u praistoriji i antici Podunavlja i jugostočne Evrope**, RVM 30: 304-306.
- Jovanović, B. 1987. Keltska kultura u Jugoslaviji, Istočna grupa, u: **Praistorija jugoskovenskih zemalja V**, Sarajevo.
- Jovanović, B. , Jovanović, M. 1988. **Gomolava 2 - naselje mlađeg gvozdenog doba**, Vojvodanski muzej, Arheološki institut, Novi Sad – Beograd.
- Jovanović, B. 1992. Dolazak Kelta na Balkan, u: **Skordisci i starosedeci u Podunavlju**, Beograd.
- Jovanović, B. , Jovanović, M. 1988. **Gomolava, naselje mlađeg gvozdenog doba**, Vojvodanski muzej, Novi Sad - Arheološki institute, Beograd, Novi Sad – Beograd.
- Jovanović, M. 1992. Gomolava, Hrtkovci, naselje, u: **Skordisci i starosedeci u Podunavlju**, Beograd.
- Petrović, J. 1984. **Gomolava, arheološko nalazište**, Novi Sad.
- Petrović, J. Jovanović, B. 2002. Gomolava – naselja kasnog eneolita, Gomolava 4, Novi Sad, Beograd.
- Popović, P. 1992. Skordisci od pada Makedonije do rimskih osvajanja, u: **Skordisci i starosedeci u Podunavlju**, Beograd.
- Rašajski, R. 1954. **Gomolava, Arheološki pregled 1**, Beograd, 196.
- Sladić, M. 1986. **Keramika Skordiska, latenska keramika u jugoslovenskom Podunavlju**, Beograd.
- Tasić, N. 1992. Predkeltsko stanovništvo srpskog Podunavlja i severnog Balkana, u: **Skordisci i starosedeci u Podunavlju**, Beograd
- Todorović, J. 1967. Pojava Kelta u jugoistočnoj Evropi i njihova teritorijalna rasprostranjenost, **Zbornik Narodnog muzeja V**, Beograd
- Gomolava od praistorije do srednjeg veka**, Katalog izložbe, Novi Sad 1986.
- Spomenica 1947-1977. Vranić Milan (ur.), grupa autora, Muzej Vojvodine, Novi Sad.
- Spomenica 1947-1987. Dalmacija Mirko (ur.), grupa autora, Muzej Vojvodine, Novi Sad.

КАТАЛОШКЕ ЈЕДИНИЦЕ

1. Назив: Растирач, пешчар

Инв.бр. Ц-1

Период: Праисторија

Целина: надзор пре почетка ископавања

Димензије: 5,63 x 6,33 x 5,5 cm

Опис: Растирач од пешчара сиво-црвене боје, са траговима употребе.



2. Назив: Длето, кречњак

Инв.бр. Ц-56

Период: Праисторија

Целина: сонда 4, избачена земља

Димензије: дужина: 7,5 cm;

ширина: 2.1cm висина: 1.7cm

Опис: Длето од кречњака беж боје израђено глачањем на одбитку.



3. Назив: Привезак, кречњак

Инв.бр. Ц-69

Период: Праисторија

Целина: сонда 4, IV о. слој

Димензије: дужина: 6,7 cm; ширина: 2,6 cm; дебљина: 1,1 cm

Опис: Полуфабрикат привеска од облутка који је перфориран са обе стране од кречњака светло сиве боје.



4. Назив: Глачана алатка/чекић, пешчар
Инв.бр. Ц-144
Период: Праисторија
Целина: Сонда 8, II о.слој
Димензије: дужина: 7,1 см
ширина: 4,6 см; дебљина: 2,9 см
Опис: Половина глачане алатке/ чекића од пешчара беж боје.
Финални продукт израђен на комаду сировине.



5. Назив: Брус, пешчар
Инв.бр. Ц-162
Период: Праисторија
Целина: Сонда 10, II откопни слој
Димензије: очувана дужина: 10,2 см; ширина: 3,4 см
Опис: Брус од пешчара, облика неправилног квадрата.



6. Назив: Растирач, пешчар
Инв.бр. Ц-216
Период: Праисторија
Целина: Сонда 11, IV о. слој
Димензије: висина: 3,5 см; пречник: 5,8 см
Опис: Растирач од сивог пешчара без јасно дефинисане радне површине.



7. Назив: Сечиво, калцедон
Инв.бр. Ц-58
Период: Праисторија
Целина: Сонда 4, II откопни слој
Димензије: очувана дужина: 4 cm; ширина: 1,7 cm
Опис: Унилатерално ретуширано сечиво од калцедона беж боје са црним и браон мрљама.



8. Назив: Сечиво, кремен
Инв.бр. Ц-133
Период: Праисторија
Целина: Сонда 8, I откопни слој
Димензије: 3.0 x 1.2 x 0.3cm
Опис: Билатерално ретуширано сечиво од кремена беж боје.



9. Назив: Окресана алатка, кремен
Инв.бр. Ц-142
Период: Праисторија
Целина: Сонда 8, II откопни слој
Димензије: 2.3x1.2 x0.3 cm
Опис: Фрагмент окресане алатке од кремена браон боје



10. Назив: Окресана алатка, кремен

Инв.бр. Ц-217

Период: Праисторија

Целина: Сонда 17, I о. слој

Димензије: 3.3x2.8x0.8cm

Опис: Фрагмент окресане алатке од црвеног кремена.



11. Назив: Длето, кречњак

Инв.бр. Ц-56

Период: Праисторија

Целина: сонда 4, избачена земља

Димензије: дужина: 7,5 cm;

ширина: 2.1cm висина: 1.7cm

Опис: Длето од кречњака беж боје израђено глачањем на одбитку.



12. Назив: шоља, минијатурна посуда

Инв.бр. Ц-73

Период: ватинска култура (бронзано доба).

Целина: сонда 4, дечији гроб

Димензије: пречник обод: 7.3x7.3 cm

пречник дна: 4.3 cm

Опис: Шоља оштећеног руба и врата, недостаје и тракаста дршка. Обод је четвороугласт, руб стањен и заобљен. Тракаста дршка креће са обода до горње трећине тела. Реципијент је коничан, благо заобљен. Дно је кружно, равно.



13. Назив: амфорица

Инв.бр. Ц-174

Период: белегишка култура, бронзано доба

Целина: сонда 4, ров 1

Димензије: Висина: 15.6 cm обим дна: 4 cm

Ширина обода: 8.6 и 8.1 cm

Опис: Девет фрагмената амфорице од које је очуван цео врат, две тракасте дршке, реципијент и нога. Обод је имао два језичаста извучена сегмента. На врату је шест малих брадавица. На горњем делу реципијента је исто толико већих брадавица. Два вертикална низа од две мање и једне веће брадавице су на рамену. Тело је украшено и вертикалним урезаним линијама. Нога је украшена хоризонталним канеловањем. Изнутра је шупља, а дно је благо конкавно.



14. Назив: Лонац

Инв.бр. Ц-175

Период: средње/позно бронзано доба

Целина: сонда 4, јама 1

Димензије: висина: 13.5 cm

пречник обода: 15.5 cm

пречник дна: 8 cm

Опис: Четири фрагмента лонца благо заобљеног реципијента, равног дна цилиндричног ненаглашеног врата. Очувана једна вертикална тракаста дршка, полази од руба.



15. Назив: Здела

Инв.бр. Ц-176

Период: Белегишка култура, бронзано доба

Целина: Сонда 4, јама 1

Димензије: 11.6 x 7.5 cm

пречник дна: 5 cm

Опис: Четири фрагмента зделе. Очуван је пун профил коничног реципијента, равног дна. Рапе је кратко заобљено, врат стањен, кратак, Руб је заобљен. Извијени волутасти украс са подужним канеловањем полази од руба. На рамену су хоризонтално постављене три брадавице. Рапе је украшено вертикалним канеловањем. Изнад обода дна су две хоризонталне паралелне канелуре.



16. Назив: Амфорица

Инв.бр. Ц-177

Период: Белегишка култура, бронзано доба

Целина: Сонда 4, јама 1

Димензије: висина: 16.2 cm

пречник обода: 9.1 cm

пречник рек. дна: 5.6 cm

Ширина дршке око 1.9 cm

Опис: Три фрагмента амфорице. Очуван је врат, две тракасте дршке и горњи део рецепијента. Врат коничан - извијен. Руб ојачан пластичним заобљеним ребром, четвртастог отвора. Две тракасте дршке полазе од руба. База им је на почетку рамена. Имају брадавицу на половини дршке. Једна дршка је очувала волутасти украс изнад базе, украшен подужним канеловањем. Врат украшен са два хоризонтална трострука низа канелура. Испод брадавичастих извичених рубова су две брадавице на врату. Горњи део рецепијента је украшен двоструким вертикалним урезима. Са сваке стране базе дршке је по једна брадавица



17. Назив: Здела

Инв.бр. Ц-178

Период: Ватинска култура, бронзано доба

Целина: Сонда 4, јама 1

Димензије: очувана висина: 9 cm; пречник обода: 20 cm;

пречник дна: 7 cm

Опис: Десет фрагмената зделе. Здела је конична самало извијеним доњим делом. Две мање тракасте ушице имају базу на рубу и на врату. Врат није издвојен од тела, мало је задебљан на рубу. Руб је раван, мало искошен ка унутра. Дно је равнo.



18. Назив: Здела

Инв.бр. Ц-179

Период: средње/позно бронзано доба

Целина: Сонда 4, јама 1

Димензије: 19x12 cm

Опис: Четири фрагмента коничне зделе заобљеног рамена, кратког коничног врата. Руб је заобљен. Са руба полази кратка тракаста дршка са базом на рамену. Дршка је волутаста подужно украшена канеловањем. Раме је украшено вертикалним канелурама, са две очуване брадавице. Дно је прстенасто наглашеног руба.



19. Назив: Здела

Инв.бр. Ц-180

Период: средње/позно бронзано доба

Целина: Сонда 4, јама 1

Димензије: Висина: 7,7см; пречник обода: 15,7 см; пречник дна: 5,7 см

Опис: Четири фрагмента зделе. Очуван је пун профил коничног реципијента, равног дна. Раме је кратко, заобљено, врат стањен, кратак. Руб је заобљен. Извијени волутасти украс са подужним канеловањем, полази од руба. На рамену су брадавичасти украси: хоризонтално је постављен украс од три брадавице у низу између дршки посуде. Испод дршки је по једна брадавица. Раме је украшено вертикалним канеловањем. Изнад рамена и троструког брадавичастиг украса су постављене цик-цак урези између вертикалних канелура.



20. Назив: Шоља

Инв.бр. Ц-181

Период: средње/позно бронзано доба

Целина: Сонда 4, јама 1

Димензије: Висина: 7,5см; пречник обода: 12 см; пречник дна: 5,2 см

Опис: Осам фрагмената шоље. Благо заобљеног, коничног реципијента. Вертикална тракта дршка од руба до половине тела. На рубу је база лезасто проширена. Руб је заобљен. Дно кружно, равно.



21. Назив: Антропоморфна фигурина, керамика

Инв.бр. Ц-96

Период: Од средњег бронзаног (Култура инкрустиране керамике јужне Трансданубије) преко позног бронзаног доба до почетка гвозденог (Дубовачко-жутобрдска културна група).

Целина: Спајање сонди 4 и 5, 1 откопни слој

Димензије: очувана дужина: 5.4 см
очувана ширина: 7 см; дебљина тела: 1.3 см;
дебљина главе: 2.0см

Опис: Идол од црно печене средње пречишћене глине од кога је очувана само глава и попрсје. Глава је наглашена. Тело је пљоснато и четвртастог је попречног пресека. Лице фигурине је стилизовано, а његов средишњи део је формиран у виду птичијег кљуна. Спољашња ивица је украшена пунктираним и инкрустованим тачкама. Такође, са задње стране, глава је украшена вертикалним урезима који имитирају косу. Читава површина фигурине је углачана. Попрсје је, такође, украшено урезивањем, пунктирањем и инкрустацијом и имитира накит који је постављен у два низа. Доњи део тела није очуван.



22. Назив: Срп

Инв.бр. Ц-9

Период: касно бронзано доба

Целина: надзор пре почетка извођења радова

Димензије: дужина: 11,7 см; ширина: 2,6 см; дебљина: 0,6 см

Опис: Лучно обликовани пуно ливени бронзани срп. Унутрашња страница наоштрена, а спољашња задебљана у виду ребра.

Паралелно са спољашњом ивицом алатке налази се још једно украсно ребро. У средишњем делу је пунктирано кружно удубљење. Срп је задебљан са једне стране на којој се налази усаднк за дршку, а са друге је шпицасто обликован.



23. Назив: Пршњенак

Инв.бр. Ц-2

Период: Праисторија

Целина: надзор пре почетка извођења радова

Димензије: пречник: 4,6 см; висина: 2,6 см

Опис: Биконични пршњенак од добро пречишћене, смеђе-црвено печене глине (на прелому сиве). Површина је украшена урезаним концентичним круговима.



24. Назив: Крчаг

Инв.бр. Ц-269

Период: II-III век, римски период

Целина: Сонда 10, јама 2

Димензије: Висина: 17см; пречник обода: 2,8 см;

пречник дна: 3,8 см

Опис: Мањи крчаг кљунастог отвора, издужене јајасте форме, са уским и краћим вратом, високим трбухом и уским прстенастим дном. Рађен је од средње пречишћене глине, браон боје печења, углачане спољне површине са присутним траговима премаза. Површина посуде је местимично нагорела. Присутна калцинација. Рађена на витлу.



25. Назив: Здела
Инв.бр. Ц-270
Период: I век, римски период
Целина: Сонда 10, јама 2
Димензије: Висина: 6см; пречник обода: 16,5 см;
пречник дна: 5 см
Опис: Мања латеноидна здела «S» профилације, мењег прстенастог дна, рађена од фино пречишћене сиво печене глине, делимично углачане површине. Рађена на витлу.



26. Назив: Лонац
Инв. бр. Ц-272
Период: III век, римски период
Целина: Сонда 10, јама 2
Димензије: Висина: 11,5см; ширина: 10.9 см пречник обода:
8,7см; пречник дна: 4,9 см
Опис: Лончић мањих димензија, јајастог облика, разгрнутог обода, суженог равног дна. Рађен је од лоше пречишћене сиво печене глине са примесама туцане шкољке. Површина је необрађена. Рађен на витлу.



27. Назив: Здела
Инв.бр. Ц-275
Период: I-II век, римски период
Целина: Сонда 10, јама 2
Димензије: Висина: 12,9см; пречник обода: 45 см;
пречник дна: 16 см
Опис: Већа калотаста здела, равно профилисаног обода, увученог са унутрашње стране и равног дна. Рађена је од средње пречишћене земље, мрке боје, глачане поповршине



28. Назив: Здела

Инв.бр. Ц-276

Период: I-II век, римски период

Целина: Сонда 10, јама 2

Димензије: Висина: 10cm; пречник обода: 40 cm;
пречник дна: 17 cm

Опис: Калотаста здела већих димензија од средње пречишћене глине црвене боје печењаспоља, а браон изнутра. Обод је заравњен, жљебљен и увучен ка ка унутра, а дно равно. Здела је деформисана услед дејства високе температуре.



29. Назив: Здела

Инв.бр. Ц-277

Период: I-II век, римски период

Целина: Сонда 10, јама 2

Димензије: Висина: 4,5 cm; пречник обода: 12 cm;
пречник дна: 4 cm

Опис: Фрагментована здела «S» профилације рађена од фино пречишћене сиво печене глине, на ободу су видљиви трагови црне боје. Дно је равно и конкавно.



30. Назив: Здела

Инв.бр. Ц-278

Период: I-II век, римски период

Целина: Сонда 10, јама 2

Димензије: Висина: 11 cm; пречник обода: 21 cm;
пречник дна: 4 cm

Опис: Мања фрагментована здела «S» профилације рађена од фино пречишћене сиво печене глине. Површина је испрана и делимично глачана. Дно је равно и конкавно.



31. Назив: Здела
Инв.бр. Ц-279
Период: I-II век, римски период
Целина: Сонда 10, јама 2
Димензије: Висина: 10,1cm; пречник обода: 27cm;
пречник дна: 8,8cm
Опис: Фрагментована здела «S» профилације већих димензија,
рађена од фино пречишћене црно печене глине. На површини
су видљиви трагови глачана. Присутна је изражена калцинација.
Дно је равно и конкавно.



32. Назив: Здела
Инв.бр. Ц-281
Период: домородачка керамика, римски период
Целина: Сонда 10, јама 2
Димензије: Висина: 6cm; пречник обода: 22cm;
пречник дна: 8cm
Опис: Фрагментована биконична здела обода повијеног ка
унутра, рађена од фино пречишћене сиво печене глине, глачане
површине која је испрана. Дно је равно.



33. Назив: Здела
Инв.бр. Ц-283
Период: II-III век, римски период
Целина: Сонда 10, јама 2
Димензије: Висина: 12cm; пречник обода: 28cm;
пречник дна: 9cm
Опис: Већа и дубља биконична здела, разгрнутог равног обода,
украшеног жљебовима. Рађена је од средње пречишћене
браон глине. Површина је углачана, премазана сјајном браон-
наранџастом бојом. Испрана. Рађена на витлу.



34. Назив: Здела
Инв.бр. Ц-284
Период: I век, римски период
Целина: Сонда 10, јама 2
Димензије: Висина: 12cm; пречник обода: 28cm;
пречник дна: 9cm
Опис: Већа, латеноидна здела «S» профилације, прстенастог дна. Рађена је од светло сиве, фино пречишћене глине, углачане поврине и обода. Рађена на витлу.



35. Назив: Крчаг
Инв.бр. Ц-285
Период: I век, римски период
Целина: Сонда 10, јама 2
Димензије: Висина: 37cm; пречник обода: 15cm;
пречник дна: 9cm
Опис: Крчаг прстенасто профилисаног обода, искошеног врата, широког, високог обода, суженог, прстенастог дна. Тракаста, жљебљена дршка надвисује обод и спаја се са раменом. Рађен је од сиво пречишћене глине са глачаном површином. Крчаг припада периоду касног латена, односно рано римском периоду, карактеристичан је за Скордиске.



36. Назив: Лонац - питос
Инв.бр. Ц-286
Период: I век, римски период
Целина: Сонда 10, јама 2
Димензије: Висина: 43,5cm; пречник обода: 25,5cm;
пречник дна: 11,5cm
Опис: Фрагментован лонац - питос од добро пречишћене сиво печене глине, углачане површине. Обод је прстенаст, форма јајаста, дно је, такође, прстенасто и конкавно. На површини су присутни трагови калцинације



37. Назив: Поклопац-здела
Инв.бр. Ц-287
Период: I век, римски период
Целина: Сонда 10, јама 2
Димензије: Висина: 5,1cm; пречник обода: 15,5cm;
пречник дна: 8,8cm
Опис: Поклопац-здела, заобљеног обода, рађена је руком од грубо пречишћене сиве глине са примесама туцаних шкољки.



38. Назив: Поклопац/здела
Инв.бр. Ц-288
Период: I век, домородачка кеамика, римски период
Целина: Сонда 10, јама 2
Димензије: Висина: 7,1cm; пречник обода: 16cm;
пречникдршке: 4,7cm
Опис: Поклопац/здела, равних зидова, благо заобљеног прстенастог обода са дугметастом дршком. Рађен на витлу од лоше пречишћене глине мрке боје, са примесама туцане шкољке.



39. Назив: Поклопац
Инв.бр. Ц-289
Период: I век, домородачка кеамика, римски период
Целина: Сонда 10, јама 2
Димензије: Висина: 8,5cm; пречник обода: 17cm;
пречникдршке: 8,3cm
Опис: Поклопац, равних зидова, благо заобљеног прстенастог обода са дугметастом дршком. Рађен на витлу од лоше пречишћене глине мрке боје, са примесама туцане шкољке.



40. Назив: Поклопац

Инв.бр. Ц-290

Период: I век, домородачка кеамика, римски период

Целина: Сонда 10, јама 2

Димензије: Висина: 8,3см; пречник обода: 21,5см;

пречникдршке: 6,3см

Опис: Поклопац благо заобљених зидова са дугметастом дршком, рађен на витлу од лоше пречишћене глине, мрке боје са примесама туцане шкољке.



41. Назив: Цедиљка

Инв.бр. Ц-291

Период: I до почеткаIIвека, римски период

Целина: Сонда 10, јама 2

Димензије: висина: 9,7 см; ширина обода: 17,5;

ширина дршке: 2,1 см.

Опис: Цедиљка од средње пречишћене глине, сиве боје печења; «S» профилације, са купастим дном на ком су постављене густе кружне перфорације у редовима. Дршка је тракаста и жљебљена.



42. Назив: Мортаријум

Инв.бр. Ц-40

Период: 1. до краја 2. Века, римски период

Целина: надзор пре почетка извођења радова

Димензије: дужина: 10,1 см, ширина: 6,5 см; дебљина: 2,1 см

Опис: Фрагмент обода зида траонице (*mortarium*) са правоугаоним печатом офicine/радионице (*officinalustiniana*) чији је центар производње у Петовију. 60.



43. Назив: Здела, тера сигилата

Инв.бр. Ц-246

Период: II-III век, римски период

Целина: Сонда 14-15 спајање, II откопни слој

Димензије: пречник обода: 11,3 cm; пречник дна: 4,5 cm;
висина=5.5 cm

Дебљина зида: 0.5-0.6cm

Опис: Зделица израђена у техници тера *сигилате*, *paropsides*,
Drag. 33.

Честа форма која је присутна у Сирмијуму. Потиче из средње и
источно галских радионица - *Westerndorf/ Rhainzabern*.



44. Назив: Шоља, керамика

Инв.бр. Ц-236

Период: II-III век, римски период

Целина: Сонда 12,II откопни слој

Димензије: висина: 10,3cm; пречник обода: 6,3 cm;
пречник дна: 4,2 cm

Опис: Цела шољица која је само мањим делом оштећена у
пределу обода и трбуха. Рађена је средње пречишћене црвено
печене глине, црвено бојена површина посуде је у највећој мери
оштећена; сачувана је само у траговима. Површина испрана.
Шоља косо разгнутог обода, са високо постављеним трбухом,
на уској равной стопи. Тракаста дршка спаја обод и доњи део
трбуха. Дршка мало надвисује обод. Рађена на витлу.



45. Назив: Жижак, керамика

Инв.бр. Ц-225

Период: Римски период

Целина: Сонда 9,I откопни слој

Димензије: дужина: 8.5 cm; ширина: 5.8 cm; висина 4.1 cm

Опис: Светиљка једноставне кружне форме, равнoг диска.
Израђена у калупу од црвено печене средње пречишћене
земље. Неукрашена. Кљун је благо наглашен са траговима
употебе, дршка је мала, трапезаста, дно равнo.



46. Назив: Жижак, керамика

Инв.бр. Ц-237

Период: Римски период

Целина: Сонда 14, гроб спаљеног покојника 1

Димензије: очувана дужина: 8,1 cm; ширина: 5,8 cm;
висина 3,4 cm

Опис: Фрагментована кружна светиљка од смеђе печене средње пречишћене глине, са траговима браон фирниса на површини. Кљун је издужен и заобљен, диск раван и округло са отвором за сипање уља у средини. Рапе је закошено и заобљено и одвојено од диска ребром. Дно је равно. На њему се налази слабо читљив печат.



47. Назив: Тоалетна бочица, стакло

Инв.бр. Ц-42

Период: I-III век.

Целина: надзор пре почетка извођења радова.

Димензије: пречни обода: 2.5 cm; пречник грла: 1.4-2.1 cm;
висина реципијента: 8.5 cm; висина грла: 8 cm; укупна висина:
16.5 cm; ширина реципијента: 2.7-3.5 cm

Опис: Бочица хоризонтално разгнута обода, цилиндричног врата и четвртастог тела израђена од стакла зелене - маслинасте боје. Стакло је дувано у кауп. Припада категорији тзв. меркур бочица четвртастог реципијента (III/1, а) по М. Ружић.

Разликује се од примерака касноантичких посуда са територије Паноније и Сирмијума који поседују четвртаст реципијент са плитким кружним удубљењима са стране.



48. Назив: Здела, стакло

Инв.бр. Ц-300

Период: II-III век, римски период

Целина: Сонда 14-15 спајање, I и II откопни слој

Димензије: висина: 6 cm; ширина обода: 10,5 cm;
ширина дна: 6 cm.

Опис: Стаклена конична здела, благо разгнута обода, на шупљој прстенастој ноzi.



49. Назив: Камена пластика, архитектонски елемент
Инв.бр. Ц- 313
Период: Римски период
Целина: Сонда 13, пражњење јаме 3
Димензије: Висина: 10 cm, ширина: 13,6 cm; дебљина: 6,7 cm
Опис: Део камене пластике чија је спољашња површина у једном делу заобљена. Део очуваног лица украшено је концентричним круговима који су само делимично видљиви.



50. Назив: Фибула
Инв.бр. Ц-5
Период: друга половина 1. и 2. век.
Целина: надзор пре почетка извођења радова
Димензије: дужина: 3 cm
Опис: Мања изразито профилисана фибула са два дугметаста задебљања на луку. Задебљања на луку су украшена урезима. На глави фибуле недостаје опруга, навоји, спољашња тетива, као и игла. Ужа стопа је неукрашена и завршава се биконичним задебљањем.



51. Назив: Фибула
Инв.бр. Ц-27
Период: Друга половина 2. и 3. век, римски период
Целина: надзор пре почетка извођења радова
Димензије: дужина: 3,7 cm; ширина: 2,6 cm.
Опис: Римска коленаста фибула са спиралном опругом са спољашњом тетивом и полукружном потпорном гредом. Лук фибула је тругаоног попречног пресека са стопом која је проширена и полукружно се завршава. Производ панонског производног центра. Ободно подручје полукружне потпорне греде украшено је урезима.



52. Назив: Фибула, бронза

Инв.бр. Ц-130

Период: Праисторија

Целина: Сонда 8, I откопни слој

Димензије: очувана дужина: 4.0 cm

ширина: 2.1 cm

дужина држача игле: 1.8 cm

Опис: Коленаста фибула са шарнир механизмом на глави фибуле. Лук фибуле је преломљен у облику колена троугаоног попречног пресека са стопом која је такође троугаона и украшена мањим задебљањем у облику тна. Држач угле је изразито висок, више пута профилисан и украшен урезима. Изнад ваљкасте главе лук нема полукружно задебљање, већ је косо засечен због отварања игле.

Карактеристична је за источне, нарочито балканске провинције.



53. Назив: Фибула, бронза

Инв.бр. Ц-258

Период: II-III век, римски период

Целина: Сонда 10, јама 2

Димензије: ширина: 1.6 cm

дужина: 3.5 cm

Опис: Коленаста бронзана фибула са опругом и полукружном потпорном гредом. Спирални навји на глави су оштећени. Недостаје игла. Лук фибуле је полукружног попречног пресека. Полукружна плочица на глави фибуле је неукрашена али се у подножју главе, на прелазу у лук налази полукружно задебљање. Стопа је на крају проширена и завршава се трном. Држач игле је тракаст и висок.

Најзаступљеније у Панонији где су и произвођене.



54. Назив: Фибула, гвожђе

Инв.бр. Ц-259

Период: II-III век, римски период

Целина: Сонда 10, проширење 2

Димензије: пречник: 3,6 cm

Опис: Гвоздена омега фибула ромбичног попречног пресека. Задебљалих крајева чији се облик не може прецизније одредити



55. Назив: Двојни инструмент, *stilus*, бронза

Инв.бр. Ц-141

Период: Римски период

Целина: Сонда 8,II откопни слој

Димензије: очувана дужина: 13.3 cm

дебљина 0.3 cm

Опис: Дуг инструмент квадратног попречног пресека. Један крај је заравњен са формираном оштрицом на врху. Други крај се завршава штицем.



56. Назив: Мач, гвођђе

Инв.бр. Ц-113

Период: латен

Целина: Северно од сонде 3, слој нивелације

Димензије: дужина: 22.1 cm

ширина: 4.5 cm

Опис: Дужи мач са наглашеним задебљањем на прелазу дршке у сечиво. Сечиво је једносекло, шире. Дршка је равна и сужава се према дисталном крају.



57. Назив: Нож, гвођђе

Инв.бр. Ц-148

Период: Римски период

Целина: Сонда 8,I откопни слој

Димензије: очувана дужина: 15,2 cm

дебљина 1,7 cm

Опис: Гвоздени нож једне заравњене, друге наоштрене стране са делом очуваног усадника који је деформисан



58. Назив: Нож, бронза

Инв.бр. Ц-155

Период: Римски период

Целина: Сонда 9, I откопни слој

Димензије: очувана дужина: 9.7 cm

ширина: 1.6 cm

Опис: Мања алатка од бронзе. Једна страна сечива је заравњена, а друга наоштрена. Усадник је пљоснат и постављен под углом од 90° у односу на сечиво.



59. Назив: Кука, бронза

Инв.бр. Ц-127

Период: Римски период

Целина: Сонда 8, I откопни слој

Димензије: очувана дужина: 5.2 cm

ширина: 3.1 cm

Опис: Већа бронзана кука са кружно обликованом и заравњеном ушицом. Супротни крај је шпицаст.



60. Назив: Кука, бронза

Инв.бр. Ц-159

Период: Римски период

Целина: Сонда 9, I откопни слој

Димензије: Дужина: 3.5 cm; ширина 1.2 cm

Опис: Бронзана кука са кружно обликованом ушицом. Супротни крај је шпицаст.



61. Назив: Пршљенак, керамика
Инв.бр. Ц-262
Период: Римски период
Целина: Сонда 17, јама 3
Димензије: прчник: 3,4 cm; висина: 1,8 cm
Опис: Ваљкасти пршљенак од смеђе печене глине лоше пречишћене са примесама туцане шкољке. Перфориран по средини. Неукрашен.



62. Назив: Амулет, шкољка
Инв.бр. Ц-263
Период: Римски период
Целина: Сонда 17, јама 3
Димензије: дужина: 4,1 cm; ширина: 4 cm; висина: 1,6 cm
Опис: Добро очуван амулет од морске шкољке, кружно перфориран у горњем делу



63. Назив: Пршљенак, керамика
Инв.бр. Ц-264
Период: Римски период
Целина: Сонда 17, јама 3
Димензије: прчник: 3,8 cm; висина: 2,3 cm
Опис: Биконични пршљенак израђен од средње пречишћене глине са додатком туцане шкољке, сиве боје печења. Горња и доња страна пршљенка су додатно заравњене. У средини перфориран. Неукрашен.



64. Назив: Чешаљ, кост

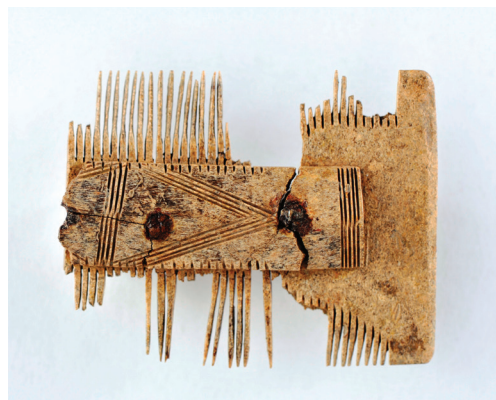
Инв.бр. Ц-257

Период: IV-VI век, касна антика

Целина: соңда 17, VI орлопни слој

Димензије: дужина: 6.5 см; ширина: 4.4 см; дебљина: 1 см.

Опис: Троделни фрагментовани коштани чешаљ са два реда зубаца непрофилисаних и равних краћих страна. Оплата чешља је правоугаона, причвршћена металним закивцима. Оплата је украшена цик-цак линијама.





Издавач
ЗАВИЧАЈНИ МУЗЕЈ РУМА

За издавача
Бранислава Коњевић

Аутор изложбе
Урош Николић

Аутори текстова каталога
Лидија Бал, Софија Драгосавац, Маја Ђорђевић, Биљана Лучић,
Љиљана Муждека, Радослав Муждека, Урош Николић

Стручни консултант
Биљана Лучић

Поставка изложбе
Урош Николић, Предраг Јововић, Ђорђе Бошковић, Лазар Марковић

Фотографије
Слободан Максић, Вељко Џикић

Конзервација
Драган Благојевић, Небојша Бобић, Маја Живковић,
Ана Олајош, Драган Огар

Дизајн
Жељко Синковић Media Plus Сремска Митровица

Штампа
ЗР ТИПО-ГРАФ Рума

Тираж 400
Рума 2019.



Република Србија
Министарство културе
и информисања

Пројекат „Гомолава - прошлост, садашњост и будућност”
подржало и финансирало Министарство културе и информисања
Републике Србије

CIP – Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице Српске, Нови Сад

903/904(497.113 Gomolava)(083.824)

НИКОЛИЋ, Урош, 1989-

Гомолава – прошлост, садашњост и будућност / [аутор изложбе Урош Николић ; аутори текстова каталога Лидија Баљ ... [и др.] ; фотографије Слободан Максић, Вељко Џикић]. – Рума : Завичајни музеј Рума, 2019 (Рума : Типо-граф). – 60 стр. : илустр. ; 25 cm

Податак о аутору преузет из колофона. – Тираж 400. Библиографија.

ISBN 978-86-85199-23-3

а) Археолошка налазишта – Гомолава – Изложбени каталози

COBISS.SR-ID 332186887